

Storytelling on Labour Law

เรียบเรียง - อรรถพล มนัสไพบุคลย์

หยิก เมืองแมน/แทน พันทาง/จ้าง ตระกูล/บุญ ไพริน/ทวิล จำเพาะ
ผาด มะนาว/พร้าว สะเทก/แตร ตะโพน/โพน บ้านสุ่ม/โกสุ่ม/ทองดี กระบุง

เรื่องที่ 34 : ผลงานของลูกจ้าง ลิขสิทธิ์ของใคร

Story

เช้าวันอาทิตย์

หยิก เมืองแมน จิบกาแฟ พลังอ่านเอกสารประกอบการสัมมนา หลักสูตร “กฎหมายแรงงานที่ HR ควรรู้ ภาคปฏิบัติ” ที่เพิ่งได้จากลูกน้องที่เข้าสัมมนาเมื่อสัปดาห์ก่อน เขาให้ความสนใจกับประเด็นหนึ่งในเอกสารอย่างยิ่ง

ผลงานของลูกจ้างที่คิด ประดิษฐ์ สร้างสรรค์ขึ้นมาในขณะที่เป็นลูกจ้าง ลิขสิทธิ์นั้นเป็น

ของใคร?!

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง :

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตรา 5 คำนิยาม

“**ผู้สร้างสรรค์**” หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

“**ลิขสิทธิ์**” หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

มาตรา 6 “งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทเสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอนกรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์”

มาตรา 9 “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธิในงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามวัตถุประสงค์แห่งการจ้างงานนั้น”

ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรต่าง ๆ และแนวทางปฏิบัติ :

1

คำพิพากษาฎีกาที่ 9523/2544

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เคยเป็นลูกจ้างของจำเลย ในระหว่างทำงานเป็นลูกจ้าง โจทก์เป็นผู้สร้างสรรค์โปรแกรมคอมพิวเตอร์พิพาทนำไปติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์ IBM A/S 400 ของจำเลย จำเลยซึ่งเป็นนายจ้างไม่ได้ปฏิเสธว่า โปรแกรมดังกล่าวโจทก์มิใช่เป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้น ดังนั้นตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 9 ได้ให้ลูกจ้างเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

เว้นแต่โจทก์ซึ่งเป็นลูกจ้างและจำเลยซึ่งเป็นนายจ้างจะได้ทำหนังสือตกลงกันไว้ให้นานโปรแกรมคอมพิวเตอร์พิพาทที่โจทก์สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นตกเป็นลิขสิทธิ์ของจำเลย ซึ่งไม่ปรากฏว่าโจทก์และจำเลยได้ทำหนังสือตกลงกันไว้ดังกล่าว จึงรับฟังได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์พิพาท จำเลยไม่มีสิทธิใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พิพาท และต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์

ซึ่งไม่ปรากฏว่าโจทก์และจำเลยได้ทำหนังสือตกลงกันไว้ดังกล่าว จึงรับฟังได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์พิพาท

2

คดีดังกล่าว เป็นเรื่องที่ดีที่ลูกจ้างทำงานในหน้าที่ใช้เวลานาน อุปกรณ์ของบริษัทนายจ้างได้คิดค้นประดิษฐ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์โปรแกรมหนึ่งสำเร็จ บริษัทนายจ้างได้ใช้โปรแกรมห้างในงานธุรกิจของนายจ้างตลอดมา

ต่อมาเมื่อลูกจ้างออกจากการเป็นลูกจ้าง ได้ห้ามมิให้นายจ้างใช้โปรแกรมห้างอีกต่อไป นายจ้างไม่ยอมเนื่องจากถือว่าเป็นสิทธิของนายจ้าง อดีตลูกจ้างให้ทนายความยื่นโนติสเตือนให้นายจ้างเลิกใช้ นายจ้างก็ยังใช้อยู่ต่อไป อดีตลูกจ้างจึงฟ้องศาลเรียกค่าเสียหายจำนวนมาก อดีตลูกจ้างชนะคดี

ในทางปฏิบัติ นายจ้างที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนายจ้าง-ลูกจ้าง เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังกล่าว จึงแก้ปัญหาโดยดำเนินการได้ 2 วิธีคือ

1) เขียนข้อความในสัญญาจ้างแรงงานไว้ให้มีข้อความว่า ลิขสิทธิ์นั้นเป็นของนายจ้าง

ตัวอย่าง สัญญาจ้าง ข้อ 6. พนักงานตกลงว่า การสร้างสรรค์งานใด ๆ ในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ให้ถือว่าลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของบริษัท บริษัทมีสิทธิใช้ได้ตลอดไป ไม่ว่าพนักงานจะยังคงทำงานอยู่กับบริษัทหรือไม่ก็ตาม

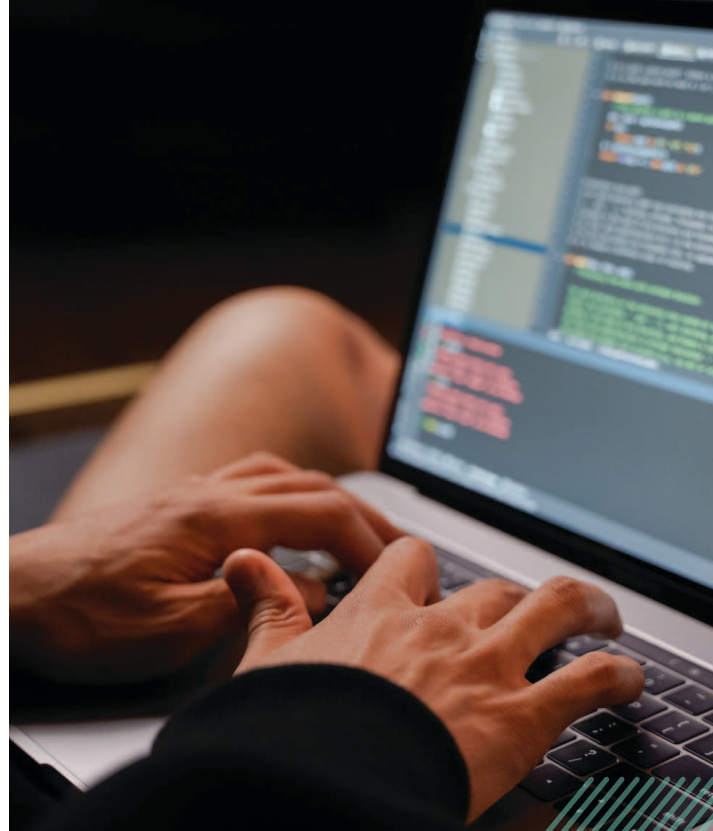
2) ทำข้อตกลงเป็นหนังสือ ลงชื่อทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างไว้ว่า ให้ลิขสิทธิ์นั้นเป็นของนายจ้าง

ในทางปฏิบัติ ตามตำแหน่งหน้าที่และลักษณะงานของลูกจ้างในองค์กร ใช้ว่าจะมีโอกาสคิดค้นสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ประเภทที่จะมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นี้กันทุกคน ดังนั้น สัญญาจ้างที่มีข้อความให้ลิขสิทธิ์ในสิ่งประดิษฐ์นั้นเป็นของนายจ้าง ควรเป็นสัญญาจ้างที่ทำเฉพาะลูกจ้างที่มีตำแหน่งงานสำคัญหรือมีลักษณะงานที่มีโอกาสสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกจ้างในสังกัดฝ่าย IT หรือเทคโนโลยีสารสนเทศทุกคน หรือพวกโปรแกรมเมอร์ เป็นต้น

หยิก เมืองแมน ปิดเอกสารประกอบการสัมมนา เขายอมรับว่า มีเรื่องต่าง ๆ ที่ HR อย่างเขายังนึกไม่ถึง และยังไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องอีกมาก

สัญญาจ้างที่มีข้อความให้ลิขสิทธิ์ในสิ่งประดิษฐ์นั้นเป็นของนายจ้าง

ควรเป็นสัญญาจ้างที่ทำเฉพาะลูกจ้างที่มีตำแหน่งงานสำคัญหรือมีลักษณะงานที่มีโอกาสสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ได้

**ความล้มเหลว ไม่ใช่ความล้มเหลว
เว้นไว้แต่คุณไม่เรียนรู้จากมัน**

อรรถพล มบัลไพบูลย์
สำนักกฎหมาย บริษัท กรุงเทพนิติการ จำกัด

**ชื่อที่ปรากฏในบทความนี้เป็นนามสมมติ*